

Konsten att kasta stenar i växthusen

THOMAS STERNER

REPLIK

Jag har fått tillfälle att kommentera Radetzki och Lundgrens inlägg i *Ekonomisk Debatt* nr 5, 2009 (R/L), ”En grön fatwa har utfärdats” och väljer att hålla det kort eftersom många redan reagerat. Jag tänker inte som ekonom ge mig i kast med att diskutera andra ekonomers åsikter om det naturvetenskapliga läget – det vore att upprepa R/Ls misstag. Det är dock naturligt att hellre lita till IPCCs genomgångar av den vetenskapliga litteraturen än R/Ls åsikter, se vidare Eklund, Häggström och Rummukainens artikel i detta nummer av *Ekonomisk Debatt* (Eklund m fl 2009).

R/Ls artikel är fylld med frågor som IPCC påstås inte ha tänkt på eller kunna svara på – såsom varför det under förindustriell tid kunde växa druvor på Grönland. Det finns webbplatser där ”klimat-skeptiker” kan hitta denna typ av ”fråga” och det finns också webbplatser där man enkelt kan få förklaringar. Inget i R/Ls artikel är i detta avseende nytt utan det är så pass standard att färdiga förklaringar på dessa och andra påstådda ”motexempel” mot klimatvetenskapen finns utredda.

Det vi ekonomer borde kunna något om är dock institutioner, makt och politisk ekonomi. Jag tycker R/L vinklar sin beskrivning av IPCC. IPCC vinnlägger

sig om att vara försiktiga och återge det som är konsensus bland klimatforskare. Många forskare är med i denna process vilket ger den tyngd. Däremot är IPCC inte mycket till myndighet eller makt. IPCC har ett mycket litet kansli och är bara en liten bråkdel av storleken hos exempelvis UNEP, FNs miljöorgan. Utöver ekonomen Pachauri som nu leder IPCC finns ett kansli med endast en handfull personer. Av R/Ls artikel får man intrycket att IPCC skulle ha samma typ av absolut makt över tanken som det Iranska Vaktarrådet och kunna utfärda en ”fatwa”.

Visst kan man tänka sig att det finns forskare som är köpta eller forskare som väljer att vinkla sina slutsatser för att få pengar. Att hela redaktionerna för *Science* och *Nature* med flera ledande vetenskapliga tidskrifter skulle vara med i en gigantisk komplott och lyda en ”fatwa” från IPCC är, ursäktat klarspråket, löjeväckande. IPCC är inte en tillräckligt mäktig organisation men skulle naturligtvis kunna utöva ”soft power” i kraft av sin auktoritet. Denna auktoritet kommer i så fall just från det faktum att en stor majoritet av forskare stöder IPCC. Visst kan man tänka sig andra mäktiga aktörer som skulle ha något att tjäna på överdrivna klimathot: kärnkraftsindustrin (och intressenter i andra icke fossila energikällor) kommer rimligen att tjäna på omfattande satsningar på alternativ. Kanske har de gett några bidrag till klimatforskningen. Men börjar man leta efter ekonomiska intressen som skulle kunna påverka

Thomas Sterner är professor i miljöekonomi vid Handelshögskolan i Göteborg. Hans klimatforskning är finansierad av Energimyndigheten och av MISTRA-programmet CLIPORE och handlar huvudsakligen om miljöekonomiska styrmedel. Han är för närvarande ordförande för Europas miljöekonomer (EAERE: European Association of Environmental and Resource Economists).
thomas.sterner@economics.gu.se

Stort tack till Fredrik Carlsson för synpunkter

forskningen kan man inte nöja sig med att titta åt ena hållet. Man kan knappast blunda för det faktum att ingen industri kan mäta sig med fossil- (särskilt olje-) lobbyen. De mäktigaste kartellerna i världen under det senaste seklet har varit kopplade till oljan: dels OPEC, dels den ännu mycket mäktigare kartellen som aldrig hade ett namn och inga bulletiner fast den ibland kallades "As is" eller Achnacarry efter den första uppgörelsen mellan de ingående oljebolagen som kom att kallas de sju systrarna. Den materiella grunden för att oljan skulle kunna vara den främsta källan till lobbyism är dess mycket stora värde (vid ett pris på 100 dollar per fat ca 5 procent av världens BNP och under ett fåtal aktörers kontroll).

Vill man analysera eventuell påverkan från ekonomiska intressen på forskningen och tror att någon enskild grupp skulle ha makt, pengar och motiv att påverka klimatdebatten så är fossillobbyen en betydligt mer naturlig kandidat än IPCC men det nämner inte ens R/L. I stället skäller de på IPCC och kallar klimatforskningen för "religiös sanning" och dess förespråkare för "gammaltestamentliga profeter"! R/L kompletterar sina anklagelser mot IPCC för att vara korrupt och överdriva med följande underliga eftersläng:

Och inte ens klimatpanelens egna slutsatser är så tvärsäkra som dem som medierna och politikerna vidarebefordrar till allmänheten. Klimatpanelen konstaterar i sin senaste (fjärde) arbetsrapport (IPCC 2007a): "Vi vet att en stor del av temperaturökningen sedan mitten på 1900-talet mycket sannolikt beror på de ökande växthusgashalterna i atmosfären. Vi vet också att människan är ansvarig för denna ökning av växthusgashalterna." (s 58).

Radetzki och Lundgren kommenterar:

"Notera garderingen med hjälp av uttrycken 'en stor del' och 'mycket sannolikt'" (s 58).

Ja det är ingen paradox som behöver "noteras": IPCC är försiktiga i sina slutsatser. Det är bara Radetzki och Lundgren som först påstår att IPCC är religiöst dogmatiska för att sedan upptäcka en motsägelse i att de inte är det. Grunden för hela IPCCs verksamhet är ju att sammanfatta den vetenskapliga litteraturen.

För de flesta människor räcker det att vi "sannolikt" håller på att ändra klimatet för att handla: Vid det laget vi har full visshet om mekanismerna kan det vara för sent.

Lyfter vi blicken litet så är läget i dag det att insikten om en sannolik klimatafara har börjat sprida sig. För bara ett par år sedan stod EU och Japan (och ett par länder till) tämligen ensamma. Den stora förändringen är naturligtvis att USA fått en president och en administration som lyssnar till vetenskapen men även i Kina med flera länder märks en stor förändring i attityd. Hittills är det mest en enighet kring övergripande principer: Så fort det kommer till konkret handling står aktörerna långt ifrån varandra eftersom de har olika åsikter om vem som ska betala. De närmaste månaderna inför Köpenhamnsmötet kommer att präglas av denna debatt.

För dem som inte intresserat sig för debatten under de senaste 20 åren kommer även den ytliga enigheten om principerna som en överraskning och chock: Jag tror det är så man ska förstå de något underliga anmärkningarna om grön fatwa inte bara från R/L utan även från sansade bedömare som Hans Bergström (2009) i *Dagens Nyheter* som hävdar betydelsen av "liberala" värderingar som att kunna debattera och kritisera. Mitt svar är enkelt: Visst ska vi debattera och väga för och nackdelar, risker mot kostnader. Det har många av oss strävat med i decennier. Inte minst de av oss som också

är oroliga för kärnkraftens miljörisiker har haft anledning att fundera på detta. Välkommen till diskussionen – som ju uppenbarligen inte alls är kväst.

Ekonomisk Debatt hade nyligen ett temanummer där flera forskare debatterade olika aspekter på klimatförändringarnas ekonomi. För egen del berättade jag om forskning kring hur man aggregerar kostnader över tid och diskonterar dem. I en ekonomi med stark strukturomvandling, där sektorer växer olika fort, har forskning nyligen visat att själva det sätt vi diskonterar kostnaderna på kommer att påverkas. Sektorer som inte kan växa (såsom många producenter av ekosystemtjänster) blir relativt sett knappare och deras ”relativpris” stiger – vilket i praktiken innebär en lägre diskonteringstakt. Detta har betydelse för hur allvarligt vi bör se på kostnaderna för klimatskador i framtiden. Jag argumenterar för att dessa kost-

nader i praktiken bör ges en större vikt vilket skulle tala för att man bör göra mer för att undvika klimatförändringar. Andra forskare pekar på andra faktorer och andra teoretiska rön. Enligt min uppfattning behövs denna debatt – och givetvis även de som är kritiska på ena eller andra sidan.

Debatten bör dock inte hindra all handling: För närvarande pekar fakta och forskning på att det mest akuta problemet är att minska fossilanvändningen som ju faktiskt fortfarande ökar i världen.

REFERENSER

- Bergström, H (2009), ”Den gröna fatwan”, *Dagens Nyheter*, 10 juli, 2009.
- Eklund, K, O Häggström och M Rummukainen (2009), ”Ekonomer på villovägar”, *Ekonomisk Debatt*, årg 37, nr 6, s XX-XX.
- Radetzki, M och N Lundgren (2009), ”En grön fatwa har utfärdats”, *Ekonomisk Debatt*, årg 37, nr 5, s 57-65.